

L.1466 za kanonizacije sv. Eme je poslal poročilo o njenih čudiežih Paul Ebiswalder, ki v svojem poročilu omenja kapelo sv. Eme, ki je stala ob nekdanjem gradu Landsberg.

Ign.Orožen: Das Dekanat Rohitsch, 1.1889, str. 241.

Dvorišče pravokotno.

Stavba, notri 2 nadstr. Sto njice spominjajo zelo na brežiške. V veži 1. nadst. štukiran plafond z baročno pasno ornamentiko 1. pol. 18. stol.

V drugi presobi 2 slike pl.o.: 1. ležeča žena s hrbtom ven obrnjena in sfinga 1. pol. 18. stol.

2. Neptun. Ista roka. Dobro. Flurer?

Strop enaka ornamentika v štuku kot zunaj.

Naslednja soba. Soroden štuk, trta z listi, košaricami in ptiči.

Lepe peči zač. 18. stol. Ležeč mož in žena, ki mu kaže naprej (kralj)

Vse slike v slabem stanju, pl.o., nizozem. Divja svinja in 2 dogi, v ozadju grad Podčetrtek v sedanji obliki 1. pol. 18. stol.

V splanici: lepa baročna peč 1. pol. 18. stol., rumeno in plavo slikana.

Slika do prs pl. tempera. Jesen (Ceres) in druga brez brez jasne oznake 1. pol. 17. stol.

Porcelan z rožami.

Naslednja soba okrogla biederma, peč z vazo na vrhu.

Zofe in stoli zač. 19. stol. z maskami in orli okrašeni.

Slika pl.o. sedeč vojščak v krajini 1. pol. 18. stol. Flurer?

Slika Heraklej v borbi s hidro. Druge roke.

2 sedeči figuri pod šotorom pri ognju v pokrajini. Flurer?

Soba s štukom z vazami, ptiči in girlandami.

Okrogla zelena peč z vazo.

Lepe garniture 1. pol. 19. stol., posebno zvfa.

Kapela: Oltar iz marmorja, črn, rdeč in rumen. Menza v obliki sarkofaga.

Lepe pisane kanon table, posrebreni okviri in relikviariji.

Glavna slika, slabo restavrirana, sv. škof kaže klečečemu vitezu mesto, 1.

pol. 18. stol. Flurer? Vati ki sv. Jurij, dobro ohranjen, ne zelo živahen, slika istega mojstra.

2 plehnata sve nika sr. 18. stol., 4 masivni 18. stol.

Oltar lepši kot oni v Brežicah. -----80.000

relik. a 200	400.-
kanontable a200	600.-
svečniki a 500	1000.-
olstali a 150	600

Slika kronanja Marije ob strani 2.pol.17.stol.

2.nadstr. v viteški dvorani- novo poslikana. Kaminaz marmornimi okvirji na eni strani ogenj, kjer se putti grejejo, mož z ženo pripravlja sadje, putto vmes. Drugi mož daje ženi šopek.

Stoli nalsnjači prevlečeni z baročno cvetno štikarijo.

V tlorisu pravokotnik z manjšim dvoriščem brez arkad. Dohod skozi nepravilno dvorišče z gospodarskim poslopjem in obrambnim zidom s strelnicami. Prihaja- jo či kaže desnostran gradu. Na eni strani ima grad dva oglena okrogla stolpa. Zunanji pogled zelo mogočen.

Stele, LXXX, 30.7.1932, str.48-51.

Prvotno bil grad v posesti grofov von Veilenstein, po grofici Emi prešel v last krškega samostana in od 1.1072 v last krške škofije, ki so dajali grof v fevdno last(Landsbergi,) To je bil prvotni "Stari grad", ki je stal nad sedanjim pozneje sezidanim gradom. Ta grad je bil od 1.1441 v posesti Tattenbachov, Attemsov.

Grajska kapela: omenja se že 1.1784 kot kapela sv. Jurija.

Ign.Orožen: Das Dekanat Drachenburg, 1.1887, str.498 -509.

Slika kraja se nahaja v župnišču v Podsredi.

Stele, CA, 1940, str. 41-43,

C. sv. Lovrenca je bila prvotno filiala ž.c. sv. Mihaela v Pilštanju. L. 1254 je bila filiala skupaj s ž.c. sv. Mihaela podrejena sam. v Gornjem Gradu (Urbar iz l. 1426 (str. 161: Vicarius in Landsperg soluit marcas 3 et similiter contribuit.))

Cerkev se omenja tudi v gornjegrajski listini iz l. 1348 (str. 470) V strasburškem urbarju iz l. 1545 je sledeče poročilo o župniji v Podčetrtku: "Lehensherr der Herr Bischof von Laybach. Vogtey gehört zur Herrschafft Landsperg. Hat 3 Filial, das Erste zu v. Frauen am Sannt, das Ander zu Sannt Andree, das Tritt zum Hl. Creutz genant t..... (str. 473)

Kot župnija Pilštanj, tako je tudi vikariat v Podčetrtku prvotno spadal pod oglejskega patriarha do l. 1461, nato pod ljub-jasnko škofijo, od l. 1788 pa pod lavantinsko.

Cerkev je bila tekom časa, posebno v l. 1712 tako temeljito predelana, da so se gotске prvotne forme popolnoma zabrisane. Ima tristrano zaključen prez-biterij in eno ladjo. Oboje je polkrožno zaključeno. Poleg gl. oltarja sv. Lovrenca ima c. še v ladji str. oltar M.B. in Antona Pad.

Na juž. strani je prizidan pevski kor, zakristija in zvonik. V Vischerjevi knjigi iz l. 1680-1690 je ta cerkev naslikana z enim stolpom (Dachreiter) nad zap. portalom.

V zvoniku je troje zvonov ~~iz 1828~~ ^{srednji}. Manjši je brez napisa, ~~ostali dva~~ iz l. 1828 iz livarne Georga Steinmetza iz Celja. Veliki ima napis: Sancta Maria ora pro nobis Anno 1696.

Pred pragom gl. portala leži nagrobni kamen, katerega gotški napis ni več čitljiv.

Troje nagrobnikov je zazidanih na n. tranji steni ladje, med oltarjem Antona Pad. in gl. portalom, na žalost sta tako prebeljena, da je komaj čitljivo sledeče: Hir ligt begraben der Edl und

Veste Herr Johann Christoph Khunesch

war welcher den 4. Maj 165.
alda im Gschloss Landsperg
geboren und 12. August 168.
alda in Gott selig entschlafen
deme Wille Gott der Al-
mechtige seiner Selle
gnedig und barmherzig
sein Amen.

Alda ligt und rueth begraben
die Woll Edl Ehren - Tugent Rei
che Frau Maria Katharina Robidin
.....1707.....

V Mucharjevi Geschichte der Steiermarck(III 181) je omenjena ta c. kot ena
izmed onih, ki jih listine že omenjajo v l. 1180 do 1300.

V Gornjegrajskem arhivu iz l. 1644 vizit. poročilo:..... ubi etiam multum
exornata est ecclesia et sacristia, et adhuc versatur vicarius eam amplius
providendi.

Vizit. poročilo iz l. 1654(str.477) iz l. 1665: našteva oltarje - s. Laurentii
a parte Evangelii B.V. Mariae, et a parte Epistopaliae SS. Fabiani et Sebastiani.
Habet 3 filiales ecclesias: 1. S. Crucis v gornji "esi dolini, dein Capella in arce
2. B. V. Mariae in arena et, 3. s. Andreae na Dolini; dein Capella in arce
Landspergensis.....(str.478)

Chronogram na slavoloku se glasi: Hoc aeVo reaedificatVM" - 1712, ko je bila
c restavrirana.

L. 1853 je Leo Götz naredil nov vel. oltar in str. oltar M.B. in prižnico.

L. 1863 je bila c. nanovo prekrita, dobila je nove okenske okvirje in je bila
zunaj in znotraj prečiščena.

L. 1886 dobila c. dvoje zvonov iz livarne Ignaca Denzla v Mariboru.

Zupnijske knjige: krstne od 1.1678, poročne od 1.1771, mrljske od 1.1785.

Ign.Orožen: Das Dekanat Drachenburg, 1.1887, str.469 -495.

Fara, posvečena sv. Lovrencu. (Windisch Landsberg).

Pravilno orientirana cerkev stoji pod grajskim hribom na koncu trgav nv .
220 m.

Viri in literatura: Ign. Orožen: Bistum und Diözese Lavant VI. Das Dekanat Drachenburg, Maribor 1887. ; Farne kronike ni. ; od slik je omeniti: ~~Vinx~~ Vischerjev Schlösserbuch iz 1681, Staro Kaiserjevo suito iz 1. 1832 in Reichertovo suito iz 1. 1864.

Cerkev sestavljajo: Pravokotna ladja, kateri je na severu prizidan ~~ix~~ kvaden zvonik z pokritim zidanim stopniščem, vodečim na ~~ix~~ njega, malee ožji, a enko visok $3/8$ zaključeni prezbiterij, kateremu je na severu prizidana velika, nadstropna zakristija. Gradnja je kamenita, ometana. Streh enotna sedlasta, strešasta, pultasta, opečne; zvonikova oktogonalna, piramidasta, škrljeva.

Zunanjščina: Je nezanimiva. Ladja je brez talnega in z konkavnim venčnim zidcem. Fasada ima pp profiliran portal z profilirano gredo, ppk okno in ppk nišo z 2 okroglima linicama ob strani. Fasado flankirata 2 preprosta opornika z pultastima střešicama. V južni steni ima 2 pp okni, v severni 1 pp okno. Stopnišče v zvonik je prizidek z pp vhodom. Stolp ima pp portal, nad njim okroglo lino v kvadratnem polju, več svetlobnih linic, ter členje biforne zvonove line. Talnega zidca nima, fabion pa je konkaven z paličstim profilom, terz raven. Nad njim se stene trikotno zaključujejo, v

zaključkih pa so številčnice.

Zakristija ima pp portal in pp okno v spodnji in 2 v oratorijski etaži v vzhodni steni pa po 1 pp okno v vsaki etaži.

Prezbiterij opasuje pristrešen talni zidec ter konkaven napušč. Sicer kaže na povišanje. Ima v južni steni p okno, v kamenitem profiliranem okviru, pp okni v obeh poševnicah in ppk lino v zaključnici.

Notranjščina: Tlak je za ~~4~~ 4 stopnice pod zunanjim nivojem, je kamenit v zapadnem in marmornat v vzhodnem delu. Pod ladjinim tlakom je grobnica. Zidana pevska empora počiva na 2 slopih in 2 kapah, levo pa vodijo zaprte polžaste stopnice nanjo. Polno ograjo zaključnje profilirani zidec. Ladjo obteka greda ter pokriva banja. Slavolok je ppk. Prezbiterij obteka greda in pokriva banja z konveksnim zaključkom. Levo vodi iz ladje ppu prehod v zvonico., iz prezbiterija pa pp portal v zakristijo. Zvonica ima opočen tlak in banjo z 2 sesvodnicama. Zakristija ima pod in 2 kapasta oboka. Iz nje vodita proti zapadu lesenikx stopnišči na prižnico, in v oratorij, ki im a pod in raven ometan strop, ter se odpira z 2 ppu linama v prezbiterij. Cerkevno notranjščino pokriva figuralno- dekorativna slikarija, katere kronogram na slavoloku daje letnico 1904. Glasi se : HaeC avLa trInI Del VIVI VICIssIM/ eXornata rVrsVsqVe pICta.

Nagrobniki: V'idani so v desno ladjino steno, toda močno zakriti od klopi in beležev. Prvi ima napis: HIR LIGT BEGRA EN DER EDL UND / VESTE HERR JOHANN CHRISTOPH KHU/ NESCH WELCHER DEN 4. MAI 165./ ALDA IM GSCHLOSS LANDSPERG/ GEBOREN UND 12. AUGUST 168. / ALDA IN GOTT SELIG ENTSCH/LAFEN DEME WOLLE GOTT DER AL/MECHTIGE SEINER / GNEDIG UND BARMHERZIG/ SEIN AMEN, drugi se glasi: ALDA LIGT UND RUEHT BEGRABEN/ DIE WOLL EDL EHREN - TUGENT REI/ CHE FRAU MARIA KATHARINA ROBIN/ EIN GEBOHRENE RUEHIN DIE DEN 13 EN AWRIL ANNO 1707 IN GOT SEVELICH ENTSCHLAFFEN....., tretji sploh ni čitljiv, ima

zgoraj v poglobljenem polju aliančni grb, kronan z 2 turnirskima čela dama, spodaj pa napis v renesančnem okviru. Nagrobnik je iz marmorja ter iz 16. ali začetka 17. stol. Je močno prebeljen. Vsi 3 nagrobniki so pp oblike.

Oprava: Glavni oltar tabernakljskega tipa je bil postavljen l. 1853. od Leopolda Götzla, pozlačen l. 1886 ter nosi Sojčev relief pojedine v Emavsu. Zanjim visi ppk slika sv. Lovrenca med Cirilom in Metodom. Slika je opl ter akademsko delo 2. pol. 19. stol.

Od stranskih oltarjev je levi, posvečen LMB, podobarsko delo iz konca 19. stol., desni, posvečen Antonu Padovancu pa je delo Leopolda Götzla iz l. 1853. ter držan v baročni tradiciji. Ta oltar ima starejši opl antependij v lesenem izrezljanem okviru ter je še baročen in iz srede 18. stol. V sredi ni kaže doprsno podobo svetnika z Jezuščkom, ob strani pa cvetje. Prižnica je običajna, držana v baročni tradiciji. Na oglih jo krasi volute, ki tvorijo tudi baldahin z evangelisti in cvetno vazo na vrhu. Je Götzlovo delo iz l. 1853.

Križev pot je po Fürichu, ostalo je bp.

Zakristijska omara je baročna, v steno vdeleni krstilnik ima poščalasti bazen in nastavek iz konca 18. stol.

Oprema: Monštranca in relikviar sta poznobaročna. Na oratoriju je kl op z kovinsko, vdeleno letnico: 18 TV 24. Vse ostalo je bp.

Zvonik: Je dozidek, katerega še ni pri Vischerju ca 1680. Mesto njega ima cerkev nad zapadno fasado stolpič. To dokazuje, tudi njen omet v zvonikovem l. nadstropju, Zvoničin obok je opečen. Stopnišče je novejši dozidek, ker sta prezbitarij in stolp proti njemu ometana. 3 Bronasti zvonovi so iz l. 1926.

POdstrešje: Oboki so kameniti, enotni. Ob priliki obokanja je bila ladja močno dvignjena. Na zvoniku so sledovi 2 streh, katerih prva je zelo nizka ter je še iz periode pred obokanjem ladje, Zvonik je deloma ometan. Zakristija je opečna dozidek, kar dokazuje omet na steni ladje in zvonika. Zakristija je morala biti prizidana enkrat v sredi ali 3. četrtini 19. stol.

Resume: Cerkev sv. Lovrenca v Podčetrtku mora biti zaradi bližine velike gosposčine že zelo stara. To dokazuje dejstvo, da se l. 1286. že omenja dominus Fridericus in Lansperk (po Orožnu duhovnik, po mojem plemič!), za - gotovo pa je bil tukaj že v 14. stol. vikariat (1347 ali 1348), ki je spadal pod praefaro Pilštanj. Leta 1426. se izrecno omenja vicarius in Landsperg. Leta 1545. je za fara 3 podružnicami. Ker je bila l. 1461. dodeljena skupaj z Pilštanjem ljubljanski škofiji, pod katero je ostala do l. 1788., je morala biti takrat še odvisna od praefare. Ladja je v osnovi še verjetno stara, ker je 4 stopnice pod nivojem tal. Morda je še celo romanska. Zvonik je bil prizidan v 17. stol. Ladja je bila povišana in obokana po starem kronogramu na slavaloku Hoc aeVo reaeDifIca-tVM l. 1712. Prezbitarij je ali v celoti, ali vsaj v povišku mlajši od zvonika ter je nastal morda l. 1712., ker je tudi prevelik za ladjo. Stopnišče na zvonik in zakristija sta najmlajša prizidka. Po vizitacijskem zapisniku iz l. 1644. je cerkev takrat imela zakristijo. l. 1654. pa se omenja ossileggi. Leta 1863. je dobila cerkev novo ostrešje, bila zunaj in znotraj očiščena ter dobila nove vratne in okenne okvire.

Okolica: Okoli cerkve je bilo nekoč pokopališče, katerega obzidje je še deloma vidno. Zapadno cerkve je stalo prvotno župnišče tik stare šole, ki še stoji ter s svojimi oporniki (zaradi terena) kar učinkuje. Sedanje župnišče je iz let 1830-31, a ima letnico 1837. Stara šola, ki fungira sedaj kot xxxx cerkvena hiša, je iz začetka 19. stol.

Konservatorske opombe: Cerkev je v redu vzdrževana, toda razpokana od potresa l. 1895. Zakristija, ki se je začela nagibati, je s pomočjo temeljnih opornikov stabilizirana.

Ostalo: Trg se omenja že l. 1404. V krškem urbarju kot forum. Hiša št. 18. je pritlična stavba z lepim pp portalom z pazduhama, okrašenim z klasičističnima grilandama ter napisano ploščo z letnico 1844.

Hiša št. 38. je lepa, nadstropna, 6 x 3 osna z ppk portalom, opornikom in esk karmo proti cesti zaradi visečega terena.

Nad trgom je majhen paviljon z mansardno pločevinasto streho v neobaročnem stilu severnega tipa iz 19. stol. Bilax je last Attemsov.

Grad nad trgom je izredno mogočnega videza. Omenja se še l. 1213 kot Lonsperg 1348 kot Lantperch, 1436 kot Ladn-sperg, itd. V 14., in 15. stol. živi rod Landsbergov, pač krških vazalov. V 16. stol. in 17. stol. ga imajo Tattenbachi, po 1682 pa Attemsi. Krški urbar je iz l. 1404. Grad z manjšim dvoriščem brez arkad je v tlorisu pravokotnik. Njegova kapela v l. nadstropju je devastirana. Oltar je marmornat. Njegov nastavek nosita para uvitih in gladkih stebrov. Obe golši veže v sredi polkrožno usločena s segmentnima čeloma. Atiko nosi par stebrov in 2 para pilastrov. Ogredje zaključuje usločena greda. Oltar je sestavljen iz črnega, rdečega in rmenega marmorja. Mena je sarkofagasta. Glavna slika je bila iz 1. pol. 18. stol., ter verjetno Flurerjeva. Škof kaže klečečemu vitezu mesto. Je bila precej preslikana, v l. pol. 19. stol. Slika v atiki je kazala Jurija ter je bila od istega mojstra. Slika Marijinega kronanja je bila iz 2. pol. 17. stol. Tudi ni več 2x 6 svečnikov iz 18. stol. Kapela je oropana vsega, razen oltarjevega nastavka.

Opombe:

J. Curk: Celjska topografija, rkp. str. 58-60, (Šentjur), zapiski 1960.